

LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN

Serie amfibieën

Koraalteenboomkikker

Litoria caerulea

De koraalteenboomkikker is een bijzondere boomkikker met zijn grote formaat en horizontale pupillen. Ze kunnen goed springen en klimmen en zijn van nature niet schuw aangelegd. Hou er rekening mee dat de mannen het hele jaar door luid kwaken en daarmee voor overlast kunnen zorgen.

Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de koraalteenboomkikker het huisdier is dat u zoekt.

Algemeen

De koraalteenboomkikker (*Litoria caerulea*) behoort tot de familie van de boomkikkers (Hylidae). Hij wordt ook koraalteenkikker, Australische boomkikker en reuzenboomkikker genoemd. Deze soort is niet giftig.

De koraalteenboomkikker is één van de grootste soorten boomkikkers: de lengte varieert van zeven tot elf en een halve centimeter. Ze hebben een brede, stomp eindigende kop en grote, wat uitpuilende ogen. De ogen zijn goudgeel van kleur en hebben een horizontale pupil. Dit is kenmerkend voor *Litoria* soorten: alle andere boomkikkersoorten hebben namelijk vanwege hun nachtelijke levenswijze een verticale pupil. Van het oog tot de voorpoot loopt een duidelijk zichtbare huidplooi. In het midden van deze plooi is het trommelvlies zichtbaar als een lichtere schijf.

De kleur van de kikker is meestal heldergroen tot blauwgroen, maar kan bij een afwijkende temperatuur of luchtvochtigheid ook bruin zijn. Angstige of zieke kikkers kunnen zelfs diep donkerbruin tot zwart kleuren. De buikzijde is altijd lichter tot wit. De onderzijde van de poten heeft een roodachtige kleur. Soms zijn er kleine, witte tot gele donkeromzoomde vlekjes aanwezig op de flanken of op de rug. Naarmate het dier ouder wordt neemt het aantal vlekjes toe.

De huid heeft een wasachtige glans door een vette huidafscheiding die de kikker in staat stelt te overleven in een droger klimaat dan de meeste andere boomkikkers.

Door de grote hechtschijven aan de tenen kunnen koraalteenboomkikkers uitstekend klimmen, ook op zeer gladde oppervlakken zoals glas.

Koraalteenboomkikkers kunnen gemiddeld zestien jaar oud worden.

Verskillende varianten

De koraalteenboomkikker wordt soms verward met twee andere *Litoria* soorten, namelijk *Litoria splendida* en *Litoria infrafrenata*. *Litoria splendida* heeft echter gifklieren aan de kop en *Litoria infrafrenata* heeft een duidelijke witte onderlip en wordt groter (tot dertien centimeter) dan de koraalteenboomkikker.

Van nature

De koraalteenboomkikker komt in het wild voor in Australië en Nieuw-Guinea. Ze komen nog algemeen voor maar zijn wel beschermd en de wildvang is aan banden gelegd.

Koraalteenboomkikkers zijn meestal schemer- en nachtactief maar kunnen ook overdag actief zijn, vooral na een regenbui. Ze leven op warme en vochtige plaatsen in loofbossen, voornamelijk aan de randen en op open plekken, of in tropische regenwouden. Deze kikker leeft meestal in de top van bomen bij stilstaand oppervlaktewater, maar wordt soms ook ver van water gevonden.

Overdag zit hij meestal verscholen op een koele, vochtige plek, afgeschermd van zonlicht om waterverlies tot een minimum te beperken. 's Avonds dalen de dieren af om voedsel te zoeken en de mannetjes ook om te kwaken. Mannetjes kwaken ook buiten het paarseizoen, vermoedelijk om hun positie aan te geven en eventuele concurrenten af te schrikken. Overigens kunnen vrouwtjes ook kwaken, maar zij laten hun stem minder vaak horen dan de mannetjes.

Als het droge seizoen aanbreekt, graaft de kikker zich in in de bodem en maakt een soort cocon bestaande uit afgeworpen huid en slijm om vochtig te blijven. Als het natte seizoen aanbreekt begint de voortplantingstijd en komen de kikkers massaal tevoorschijn.

De koraalteenboomkikker is geen schuwe kikker: wilde exemplaren dringen regelmatig huizen

binnen. Verder is de kikker in het algemeen uitzonderlijk rustig.

Als wilde koraalteenboomkikkers zich bedreigd voelen produceren ze een voor het menselijk gehoor zeer onaangenaam piepgeluid. Dieren in gevangenschap doen dit meestal niet.

Huisvesting

Bij het opzetten, inrichten en onderhouden van een terrarium komt heel wat kijken. In de handleiding over terrariumtechniek leest u hoe u dat aan kunt pakken.

De koraalteenboomkikker kan alleen of in kleine groepjes worden gehouden. Zorg ervoor dat de kikkers van vergelijkbare grootte zijn: anders kunnen de grotere de kleinere opeten of het voer voor de neus van de kleinere wegkapen.

Een ruim en hoog terrarium is noodzakelijk, omdat de kikker moet kunnen springen en klimmen. Voor één of twee boomkikkers is een terrarium van minimaal 125 liter nodig. Voor iedere extra kikker moet hierbij ongeveer 45 liter worden opgeteld. Voor een groep van twee paartjes is een terrarium met afmetingen van 60 x 50 x 90 centimeter geschikt.

Kies voor het terrarium een stabiele plek zonder tocht, met veel zonlicht maar niet te lang in de volle zon. Het terrarium moet gemaakt zijn van materiaal dat tegen vocht kan en niet kan rotten.

Beplant het terrarium met robuuste planten zoals philodendrons en bromelia's en stevige takken om in te kunnen klimmen. Ook druivenstronken en stobben (harde eikenstronken) zijn geschikt om in te klimmen. Onder platen kurkschors of in uitgeholde stammetjes kunnen de dieren zich verschuilen. De achterwand van het terrarium moet afgeschermd zijn zodat de kikkers gemakkelijker een rustplek kunnen vinden.

Als bodembedekking zijn grotere stukken schors, grootstenig grind en turfmolm of kokosvezel geschikt. Het is belangrijk dat de bodembedekking voldoende vocht vasthoudt, u kunt deze daarom bedekken met een laag mos.

Bied een waterbak aan waarin de kikkers kunnen baden. Deze mag maximaal een derde deel van het totale bodemoppervlak beslaan. De bak mag verder niet te diep zijn: koraalteenboomkikkers zijn namelijk niet zulke goede zwemmers en kunnen anders verdrinken. Een goede stelregel is dat de kikkers zittend in het water hun kop boven water moet kunnen houden. Zorg er ook voor dat de kikkers gemakkelijk in en uit het water kunnen klimmen.

Koraalteenboomkikkers produceren vanwege hun grootte een behoorlijke hoeveelheid ontlasting. Gebruik voor de inrichting daarom zoveel mogelijk voorwerpen die gemakkelijk uit het terrarium kunnen worden gehaald om schoon te maken. Plaats planten het liefst in een pot in plaats van in de bodem van het terrarium. Zorg er wel voor dat de potten stevig staan.

De luchtvochtigheid in het terrarium dient overdag op ongeveer 50 tot 60% te worden gehouden. 's Nachts mag de vochtigheid hoger zijn, namelijk 80 tot 95%. Hou dit op peil door iedere avond lauw water te sproeien. Na het uitschakelen van de verlichting zal de luchtvochtigheid dan oplopen richting 100%. Deze moet 's ochtends na het inschakelen van de volledige verlichting door ventilatie teruggebracht worden naar tussen de 50 en 60%.

In het terrarium kunt u het beste zacht (= kalkarm, minder dan 7°DH) water met een neutrale zuurgraad (pH = 7) gebruiken. Hard water geeft na verloop van tijd namelijk aanslag op bijvoorbeeld de ramen. Het water mag geen chloor bevatten. Kraanwater kunt u indien nodig ontchloren door het minimaal 24 uur in een emmer te laten staan.

De verlichting in het terrarium mag twaalf tot veertien uur per dag branden. Zet de lampen op een tijdklok en schakel ze één voor één om de tien minuten in of uit om een geleidelijke zonsop- en ondergang na te bootsen. Maak voor de verlichting gebruik van daglichtlampen en UVB-lampen.

Vaak wordt een breed lightspectrum verkregen door een combinatie van verschillende daglichtlampen, zoals TL-buizen, PLL-lampen, PLE-lampen en halogeenlampen. Laat u hierover goed informeren door iemand met ervaring in het inrichten van terraria.

Aan het einde van de dag kunt u de lampen uitschakelen voor een natuurlijk dag-nacht ritme. Eventueel kunt u overgaan op maanverlichting (lampje van 15 Watt of een blauwe maanlichtlamp). De kikkers worden 's nachts actief en zullen op jacht gaan naar voedsel. Maanverlichting stelt u in staat de jagende dieren te observeren.

De daglichtlampen geven naast licht ook veel warmte af: vaak is dit voldoende om het terrarium mee te verwarmen. Onder de lampen kunnen de kikkers zich opwarmen: zorg daarom voor voldoende zitplekken onder de lampen maar voorkom dat de kikkers direct in contact kunnen komen met de lampen in verband met brandwonden.

Als extra verwarming van het terrarium nodig is, kan dat met behulp van verwarmingskabels, een verwarmingsmatje op de bodem van het terrarium of door een warmtelamp.

De dagtemperatuur moet 26 (onderin het terrarium) tot 32 graden Celsius (bovenin) bedragen, de nachttemperatuur 20 tot 24 graden.

Goede ventilatie is erg belangrijk voor een terrarium. In kleinere terraria volstaat in de meeste gevallen de natuurlijke luchtcirculatie. In grotere is vaak mechanische ventilatie noodzakelijk. 's Ochtends als de hoofdverlichting wordt ingeschakeld mag er sprake zijn van condensvorming op de voorruit van het terrarium en op de planten, maar in de ochtend moet dit opdrogen. Gebeurt dit niet, dan is er onvoldoende ventilatie en moeten er extra natuurlijke of mechanische ventilatiemogelijkheden worden aangebracht. Vermijd tocht!

Winterrust

In de koelere winterperiode gaan koraalteenboomkikkers in winterrust ter voorbereiding op de voortplanting. Als u met de kikkers wilt kweken moet u de omstandigheden aanbieden waarin de kikker zijn winterrust kan houden. Geef dan gedurende vier tot zes weken een temperatuur van maximaal 23 graden Celsius en een belichting van tien uur per dag. Het sproeien moet gedurende deze periode worden gestaakt en er moet een waterpoeltje van acht centimeter diep aanwezig zijn. Daarna moet de luchtvochtigheid een paar maanden tot 70 à 85% worden verhoogd. Dit bootst namelijk de regentijd na, waarin de kikker zich van nature voortplant. Deze luchtvochtigheid kan behaald worden door het terrarium meerdere keren per dag te sproeien met lauwwarm water. Begin niet zomaar aan het kweken van koraalteenboomkikkers: laat u eerst voorlichten door een ervaren kweker over de winterrust en het kweken zelf.

Verzorgen en hanteren

Koraalteenboomkikkers zijn zeer tam en springen niet snel weg. Toch moeten ze zo min mogelijk worden gehanteerd vanwege hun kwetsbare huid en het gemak waarmee stoffen van mensenhanden door de kikkerhuid worden opgenomen. Ze kunnen indien noodzakelijk gevangen worden door ze in een bakje te laten lopen of springen zonder ze daarbij met de handen aan te raken. Kikkers kunnen vervoerd worden in een plastic transportbox met daarin een vochtig stukje mos.

Als hanteren met de handen echt noodzakelijk is moeten de handen van tevoren grondig worden gewassen met uitsluitend water (geen zeep!). Na het hanteren moeten de handen juist wel met zeep worden gewassen, omdat bepaalde stoffen die door de huid van de kikker worden afgescheiden irritatie van de menselijke huid kunnen geven.

Bij de verzorging van de koraalteenboomkikker is het schoonhouden van het terrarium erg belangrijk. Ontlasting en ander afval zoals dode plantendelen en voedselresten dienen dagelijks uit het terrarium te worden verwijderd.

Het water in het waterbad moet minimaal om de dag verversd worden. Haal losse voorwerpen regelmatig uit het terrarium en spoel ze af. Ook mos en planten in potten kunnen voorzichtig afgespoeld worden. Voor het schoonmaken mag alleen warm water zonder schoonmaakmiddelen worden gebruikt, omdat achtergebleven restanten van schoonmaakmiddelen door de huid van de kikker kunnen worden opgenomen en het dier kunnen schaden. Als desinfectie noodzakelijk is moet grondig worden nagespoeld en afgedroogd.

Voeding

De natuurlijk voeding van koraalteenboomkikkers bestaat voornamelijk uit insecten en af en toe kleine kikkers, jonge vogels, vleermuizen en knaagdieren. Voer dieren in gevangenschap met huiskrekels en/of sprinkhanen aangevuld met regenwormen en pinkies (pas geboren muizen). Bij voorkeur worden de insecten levend gevoerd. Deze kunnen gewoon in het terrarium worden losgelaten. Het voeren van dode prooien is ook mogelijk, maar die moeten dan wel worden bewogen met een voedertang omdat de kikker ze anders niet als prooi herkent. Verwijder niet opgegeten levende prooidieren uit het terrarium om te voorkomen dat ze rustende kikkers storen of beschadigen.

Jonge koraalteenboomkikkers kunnen worden gevoerd met fruitvliegjes en kleine meelwormen.

Als u levende voedseldieren koopt, mogen deze niet te lang in het doosje blijven zitten, want dan gaat de kwaliteit snel achteruit. Goed gevoede voedseldieren zijn het beste voedsel voor uw kikkers. Meelwormen kunt u voeden met brood, krekels met hondenbrokjes en goed gewassen groente en fruitvliegjes met fruit. Zorg ook voor drinkwater.

's Zomers kunt u eventueel zelf insecten vangen, maar houdt er rekening mee dat deze geen bestrijdingsmiddelen bij zich mogen dragen!

Geef uw koraalteenboomkikker niet te veel voer. Deze soort staat namelijk bekend om zijn schijnbare onverzadigbaarheid en het vermogen veel vet op te slaan. Met name oudere exemplaren ontwikkelen dan vetkwabben op de kop die uiteindelijk over de ogen gaan hangen. De kikkers gaan er dan ook rubberachtig uitzien. Geef volwassen dieren twee tot drie keer per week ongeveer tien krekels of vier sprinkhanen per dier. U kunt ook dagelijks kleinere hoeveelheden geven. Geef hiernaast maximaal één pinkie per dier per veertien dagen. Jonge dieren mogen meerdere keren per dag kleine hoeveelheden voedsel krijgen.

Bij boomkikkers in gevangenschap kunnen tekorten ontstaan, zoals een tekort aan vitamine D3. Vitamine D3 wordt in de natuur met behulp van ultraviolet B (UVB)-licht uit direct zonlicht in de huid aangemaakt. UVB-licht dringt echter niet door glas heen. Daarom moet aan dieren in een terrarium vitamine D3 en UVB-licht gegeven worden. Meestal wordt gekozen voor bepoedering van prooidieren met een vitaminen- en mineralenmengsel. In de meeste vitaminen- en mineralenmengsels voor terrariumdieren zit vitamine D3. Zo'n mengsel is ook nodig ter aanvulling van andere vitaminen en daarom moeten de prooidieren altijd bepoederd worden met zo'n vitaminen- en mineralenmengsel. Laat u over de dosis die uw dieren nodig hebben informeren door iemand met ervaring. Voor de meeste mengsels geldt dat de zeer jonge kikkers dit dagelijks moeten krijgen, de wat oudere een tot twee keer per week en de volwassen exemplaren eens per week.

Het beste tijdstip om koraalteenboomkikkers te voeren is het moment dat de hoofdverlichting wordt uitgeschakeld. De meeste dieren worden echter ook actief als u overdag voert.

Voortplanting

De koraalteenboomkikker maakt net als andere kikkers een metamorfose door: vanuit een kikkervisje ontwikkelt hij zich tot een kikker.

De vrouwelijke boomkikkers worden gemiddeld groter en plomper dan mannetjes. Mannetjes hebben een grijze gerimpelde keel (de kwaakblaas) en vrouwtjes een gladde witte.

Koraalteenboomkikkers zijn geslachtsrijp op een leeftijd tussen de een en drie jaar oud. Toch wordt aanbevolen niet met de dieren te kweken voordat ze drie jaar oud zijn. Jongere kikkers zijn namelijk vaak nog niet sterk genoeg om de droge overwintering, die voorafgaat aan de kweek, te overleven.

De natuurlijke voortplantingstijd van de koraalteenboomkikker is de regentijd, welke ongeveer loopt van november tot en met februari. De mannetjes ontwikkelen in het paarseizoen een zwart kussen op de duim waarmee ze een betere grip op het vrouwtje hebben tijdens de paring. De mannetjes lokken vrouwtjes door 's nachts vanuit bomen luid te kwaken. Als een vrouwtje op het gekwaak afkomt, vindt de paring plaats in het water. Het mannetje houdt het vrouwtje in een soort houdgreep (amplexus genaamd). Dit kan soms dagen duren. Het vrouwtje zet haar eieren af en tegelijkertijd worden ze door het mannetje bevrucht. De eitjes worden afgezet in stilstaand water. Het legsel bestaande uit zo'n 200 tot 2000 eieren. Na ongeveer 24 uur zinken de eieren naar de bodem. Er is geen sprake van broedzorg. Na een tot drie dagen komen de eieren uit. Pas uitgekomen kikkervisjes zijn ongeveer acht millimeter lang. Het kikkervisje is bruin van kleur en gevlekt. Naarmate het zich verder ontwikkelt wordt het ook steeds donkerder van kleur. De buik wordt echter steeds lichter. In de natuur duurt de volledige ontwikkeling van ei tot kleine kikker slechts ongeveer zes weken, in gevangenschap tot drie maanden. De kikkervisjes zijn alleseters: ze eten vooral algen, maar kunnen ook gevoed worden met fijngevreven vlokvoer voor vissen. Heeft u een aparte kweekbak dan moet na het uitkomen van de eieren de bak afgedekt worden met gaas om te voorkomen dat de jonge kikkers ontsnappen. Zodra de voorpoten zichtbaar worden moeten de larven op het droge kunnen. Zorg daarom voor vloten van kurkschors of een landgedeelte met een schuine oever. Een zeer goede waterkwaliteit is van groot belang!

Ziekten en aandoeningen

Schimmelinfecties, bacteriële infecties en parasitaire darminfecties komen voornamelijk voor bij kikkers die onder verkeerde omstandigheden worden gehouden. Daarnaast kunnen dergelijke infecties in uw terrarium worden geïntroduceerd door de aankoop van nieuwe dieren. Het is daarom aan te raden nieuw aangekochte dieren eerst een paar weken in een quarantainebak te houden voordat u ze bij de andere dieren plaatst en geen wildvangdieren te kopen, maar te kiezen voor nakweek.

De schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis* doodt wereldwijd op grote schaal kikkers doordat de huid wordt aangetast.

De meeste andere infecties zijn echter vaak goed te behandelen met medicijnen. Ga daarom als uw kikkers minder actief worden, vermageren, minder eetlust hebben of huidveranderingen (donkerbruin of zwart, dof) of afwijkende ontlasting hebben naar uw dierenarts met verstand van amfibieën en zorg dat u zo vers mogelijke ontlasting van de dieren in een potje bij u heeft. U kunt de ontlasting eventueel enige tijd bewaren in de koelkast, maar sommige parasieten zijn na enkele dagen niet meer te zien. Uw dierenarts kan vervolgens de dieren en de ontlasting onderzoeken en het passende medicijn voorschrijven. Wacht niet te lang met een bezoek aan de dierenarts: hoe eerder ingegrepen wordt, hoe groter de kans op genezing.

Door een tekort aan kalk en/of vitamine D3 kan bij terrariumdieren rachitis ontstaan, een aandoening met weke botten die gemakkelijk vervormen en breken. De dieren kunnen dan niet meer goed springen en klimmen en dus geen prooien meer vangen. Ook diverse andere ziekteverschijnselen kunnen gelinkt zijn aan deze oorzaak. Een goed vitaminen- en mineralenmengsel om de voedseldieren mee te bepoederen is dus zeer belangrijk.

Misvormingen bij de metamorfose komen nog wel eens voor, er ontstaan bijvoorbeeld kikkervisjes die helemaal geen of sterk onderontwikkelde voorpoten krijgen. Het vermoeden bestaat dat verkeerde omstandigheden in de kweekbak en verkeerde voeding van de kikkervisjes, inteelt of verkeerde voeding van de ouderdieren hierbij een rol spelen.

Benodigde ervaring

De koraalteenboomkikker is een eenvoudig te houden boomkikker. Voor het op een verantwoorde wijze houden van dit huisdier is geen specifieke ervaring met boomkikkers nodig, maar enige ervaring met aquaria en terraria is gewenst. Zorg ervoor dat u zich van tevoren goed informeert.

Aanschaf en kosten

Zorg er voor dat u minimaal twee weken vóór de aanschaf van kikkers een volledig ingericht terrarium klaar hebt staan. Het duurt namelijk ongeveer twee weken voor het hout vocht heeft opgenomen en het klimaat in het terrarium is gestabiliseerd. In die twee weken moet u het terrarium belichten en bevochtigen zoals u zou doen als er al dieren in zouden zitten. Meet met behulp van thermometers en hygrometers of de temperatuur en luchtvochtigheid in het terrarium voldoen aan de eisen van de koraalteenboomkikker.

Let er bij de koop op dat de kikkers een levendige indruk maken. De huid moet vochtig en glanzend zijn en geen wonden of andere beschadigingen vertonen. Let ook op de omstandigheden waaronder ze door de verkoper worden gehouden: koop geen dieren uit een vervuilde of overbevolkte bak.

Kies voor nakweekdieren, deze zijn minder gevoelig dan wildvangdieren en hebben geen stressvol transport hoeven door te maken, met soms zelfs vermagering en verwondingen tot gevolg. Daarnaast staat het voortbestaan van wilde populaties onder druk door het wegvangen van dieren voor de terrariumindustrie.

Koraalteenboomkikkers kunt u kopen bij kwekers of bij gespecialiseerde terrariumwinkels. Ze zijn te koop vanaf ongeveer enkele tientallen euro's. Een bakje krekels van tien gram kost een paar euro's, een pot vitaminen- en mineralenpoeder van 100 gram koopt u vanaf tien euro. Voor de aanschaf van een compleet terrarium, inclusief verlichting en verwarming, moet u rekenen op een bedrag van enkele honderden euro's. Terrariumplanten zijn te koop vanaf enkele euro's. Bij de daglichtlampen moet u er rekening mee houden dat ze regelmatig vervangen moeten worden, aangezien ze per dag een groot aantal branduren hebben. Een UVB-lamp moet, afhankelijk van de lamp, elke drie tot twaalf maanden vervangen worden. Houd naast de kosten voor de aanschaf en verzorging ook rekening met eventuele dierenartskosten.

Aandachtspunten

- Houd er rekening mee dat mannetjes het hele jaar door 's avonds en 's nachts luid kunnen kwaken.
- Sluit u aan bij een terrariumvereniging: u kunt er nuttig advies inwinnen.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: september 2010

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl